

הורינו

פרשת יתרו תשפ"ד 10

הורים נאון הול

הורינו דברות קדשך

כיבוד אב ואם בפרשת השבוע עפ"י המאורות הגדולים, הגאון רבי שמשון קורלנדסקי שליט"א

אריכות ימים, הגאון רב סעדיה ז"ל נתן טעם בזה, כי מפני שלפעמים עתידים שיחיו האבות עם הבנים זמן ארוך והאבות הם למשא כבד על הבנים וכו' לכך קבע עליהם שכן המצוה הזאת "למען יאריכון ימיך", כלומר, עליך לכבדם ותחיה עמם, ואם אולי תצטער על חייהם דע שעל חיך אתה מצטער.

זכור את יום השבת לקדשו וכו' כבד את אביך ואת אמך (כ', ח', י"ב)

כתב החיד"א בספרו 'נחל קדומים', סמך כבוד אב ואם לשבת, רמז למה שכתב בזוהר הק' שכשיחדש הבן חידושים בשבת מעטרים לאביו עטרות בעוה"ב, וזה רמז שבשבת קודש יכבד לאביו על דרך מה שכתב רבינו האריז"ל בפ' קדושים, שזהו כבודם האמיתי. וכן מבואר בתנא דבי אליהו רבה (כ"ו)

כי אלקי אבי בעזרי (י"ח, ד')

הנה תיבת אבי לא נכללת בתיבת "אליעזר", ובכלל צריך ביאור מדוע תלה משה את הצלתו באלוקי אביו. ותירץ מרן בעל ה'איילת השחר', על פי מה דאיתא במס' קידושין (ל"א:): הנשמע בדבר אביו לא יאמר 'מהרוני בשביל עצמי' וכו', אלא יאמר 'מהרוני בשביל אבא' וכן נפסק בשו"ע¹ שצריך לומר עשו בשביל אבא כדי לתלות הכבוד באביו. וזה שייך גם כאן שתלה את הצלתו בזכות אביו, דיש בזה כבוד אב, ומוסיף מרן בעל ה'איילת השחר' "וגם יש בזה משום ענווה".

כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך (כ' י"ב)

כתב רבינו בחיי וזה לשונו: ומה שקבע הכתוב שכר הכיבוד

1. יו"ד ר"מ, ו'

כשם שחובה על כל אחד ואחד מישראל ללמוד את ההלכות המצויות, כהלכות ברכות, שבת, שמירת הלשון ועוד, כך חובה על כל אדם ללמוד ולשנן את הלכות כיבוד אב ואם ומוראם, שמצווה זו היא תמידית בכל זמן, וחמורה היא עד מאוד, ואם לא ילמד את הלכותיה, מאין ידע היאך לקיימן, ויכשל בדברים רבים, מבלי לדעת שהוא נכשל.

להלכה כתב בספר חסידים (של"ז), שכל זה הוא דווקא כאשר הבן יודע שאביו אינו רוצה לקום משנתו, אפילו למען רוח גדול של בנו. אבל אם הבן יודע שאביו יצטער יותר כשישמע שבנו הפסיד ממון רב מפני שלא רצה להעירו משנתו, מותר לו להעירו. ובכל זאת כתבו האחרונים, שאם אפשר, יש להשתדל למצוא אדם אחר שיעיר את ההורים, ורק כשאין שום אפשרות אחרת, מותר לבן להעיר בעצמו.

וכאשר ההורים עצמם מבקשים מבנם להעיר אותם משנתם, כגון שהאב רוצה לקום משנתו לתפילת שחרית, או שמבקש מבנו להעירו אחר זמן מה כשהולך לנחם, מותר לבן להעיר את הוריו ללא כל חשש, ולהיפך, הוא מקיים בזה מצווה של כיבוד הורים, שמסייע להם במה שהם מבקשים ממנו.

וכתבו פוסקי זמנינו כי כאשר מגיע טלפון לאחד מן ההורים בעת שהוא ישן, והמטלפן טוען שהנושא דחוף, אין לבן להעיר את הוריו. ורק אם המטלפן אומר מה הדחיפות, ונראה לבן שאכן הוריו יצטערו אם לא יעיר אותם, מותר להעירם. וכשאפשר עדיף להעירם על ידי אדם אחר.

הורינו דרך חיים

כיבוד אב ואם בהלכה ומנהג

האיסור להעיר הורים ישנים

בכלל מצוות כיבוד ומורא הורים שלא לגרום להם צער. בין הדברים העלולים לגרום צער רב לאדם הוא כשמעירים אותו באמצע שנתו, ולכן צריכים הילדים להיזהר מאוד שלא לפגוע בשנתם של הוריהם.

ידוע הסיפור המופלא על אותו הגוי דמא בן נתינה, שפעם אחת באו אצלו חכמי ישראל, לקנות ממנו אבנים יקרות לחושן האפוד, בשש מאות אלף דינרי זהב. אך כיוון שבאותה שעה אביו ישן, והמפתח של אוצר האבנים היה מונח מראשותיו, לא רצה להעירו משנתו ואמר לחכמים שאינו יכול למכור להם. הלכו להם חכמים לחפש אבנים מתאימות אצל סוחרים אחרים, ודמא בן נתינה הפסיד הון עתק. לשנה הבאה נתן לו הקב"ה שכרו, ונולדה בעדרו פרה אדומה. נכנסו חכמי ישראל אצלו כדי לקנותה. אמר להם: יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנים לי, אלא שאין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא¹.

1. ירושלמי פאה א, א; בבלי קידושין לא.

מעשה אבות סיפור מהחיים

ומספרת הרבנית הגב' דושניצקי סיפור מופלא שהיה בשנות הזעם באירופה והתפרסם בעת האחרונה בארה"ב, "את הסיפור הזה סיפר יהודי, בבר מצוה של הנין שלו, וכך הוא מספר: "כשהייתי ילד, בעיירה באירופה, הנאצים הודיעו שכל היהודים צריכים להתכנס לכיכר המרכזית, וכל אחד יכול להביא איתו צרור מטלטלים אחד. פתאום ניגש אבי וביקש ממני: "בני, תגהץ לי בבקשה את החולצה" התפלאתי מאוד על דבריו, סיפר הבן לימים, אולם לא שאלתי וניגשתי לגהץ לאבי את החולצה. לאחר כמה דקות אבא ביקש ממני: "בני, צחצח לי בבקשה את הנעליים" ואומר את האמת, מספר הבן, חששתי שדעתו של אבי השתבשה מרוב צער, אולם להלכה הרי מחויבים לכבדו אף אם דעתו השתבשה, ובכל זאת שאלתי אותו, אבא, אתה בכלל יודע לאן פנינו מועדות, שאתה מבקש ממני לגהץ חולצה ולצחצח נעליים?

יודע אתה אבא מדוע קראו לנו הנאצים ולשם מה?" הרי כולם ידעו שהם כולם הולכים להשמדה. ואבא ענה: "כן, כן, אני יודע, בבקשה תגהץ לי את החולצה". עשיתי אם כן מיד כמבוקשו וללא שום הרהור.

כאשר הגיעו לכיכר המרכזית אמר לי אבא הי"ד את המסר אותו לא שכחתי כל ימי, וכך אמר לי אבא: "כשהנאצים ימח שמם הכריזו להתאסף בכיכר, כל הורה חשב לעצמו, מה אני יכול לקחת בצרורי הדל, כדי להבטיח את חייהם וקיומם של בני משפחתי.

חלק צררו יהלומים, חלק צררו נירות ערך, אישורי עבודה וכדומה, כל אחד חשב, מה יוכל להבטיח באיזה שהיא צורה למשפחתי, קיום בעולם הכל כך מעורער שאנחנו חיים בו. ואז חשבתי לעצמי" אמר אבא, "בעולם שלנו היום, שום דבר לא יכול להבטיח את הצלת משפחתי. אבל יש דבר אחד שיש עליו הבטחה ברורה מפי הקדוש ברוך הוא: 'כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך'. וחשבתי לעצמי, אני רוצה לצייד אותך, בקמיע הזה, בהבטחה מפי הקדוש ברוך הוא, בזמן המסוכן כל כך, אני רוצה לצייד אותך בהבטחה הגדולה ביותר: 'למען יאריך ימך'".

ועמד אותו יהודי בבר מצווה של נינו, וסיפר בדמעות "כן, אני הילד מהסיפור, אני ניצלתי מהמלחמה בדרכים לא דרכים, יחיד ממשפחתי, מעירי, לידי נפלו אנשים כמו זבובים, ואני ניצלתי פעם אחר פעם, ואני בטוח שזה בזכות אותו מעשה של אבי, שזיכה אותי במצות כיבוד הורים דקה לפני הגירוש".

(הרבנית ר. דושניצקי, מהאמא שלך לאמא שבך)

רב הנסתר

מאמר חז"ל או מעשה רב בנושאי מצוות כיבוד הורים נטמנו בתמונה, גלו ושלחו לנו, ואולי תזכו בפרסים!

horeinuorg@gmail.com

קוראים יקרים ונבונים

לאחר עיכוב טכני, יצאו בס"ד השבוע הודעות לזוכי פתרונות החידות בשבועות האחרונים. בשבועות הקרובים יפורסמו שמות הזוכים רק שבועיים מאוחר יותר.

ניתן לשלוח פתרונות עד ליום ב' בשעה 10:00 בבוקר מערכת 'הורינו'

פתרון חידת 'רב הנסתר' לפרשת בשלח:

מכבדו בחייו ומכבדו לאחר מותו.. וכן הקדישים שנוהגים לומר הוא מטעם כיבוד אב ואם שמחויב לכבדו במותו:

סגולות מופלאות במצוות כיבוד אב ואם

להינצל מחילול שבת בזכות

כיבוד אב ואם

איתא בתנא דבי אליהו רבה (כ"ו) "זכור את יום השבת לקדשו" ו"כבד את אביך ואת אמך" וכו', מה עניין זה אצל זה, אלא ללמדך שכל זמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו, אין חטא של חילול שבת ולא שאר שום כל חטא בא על ידו. ואם חטא נמחל לו שנאמר¹ "אֲשֶׁרִי אֶנּוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וְיָבֵן אֶדָם יַחֲזִיק בָּהּ שְׁמִיר שֶׁבֶת מִחֻלּוֹ וְשְׁמִיר יְדוֹ מַעֲשׂוֹת כָּל רָע" אל תקרי מחללו אלא מחול לו.

להפיל את מלכות עשיו ולהביא

גאולה

הרה"ג יהושע כץ הביא² מה שכתב זקנו הגאון רבי שלמה זלמן עהרנרייך שנעקד לפני שמונים שנה בדיוק על קדושת ה' בשואה הנוראה והיה אב"ד שימלוי ומחבר "שאלות ותשובות לחם שלמה" ועוד כארבעים חיבורים, ונרצח עם קהילתו בשואה, בסוף מלחמת העולם השנייה, תש"ד. וזה לשונו בהגהותיו על ספר רחמי אב, "שבבודאי שבבודאי ובבודאי על אחת כמה השטן מתאמץ להכשיל את ישראל ולהכביד עליהם מצוות כיבוד אב ואם, יען שזה המצווה גורם נפילת עשיו והגאולה השלימה, כי עשיו הרשע קיים כיבוד אב ואם במסירות נפש כמובא במדרשים, וע"י קיום המצווה מקרבין את הגאולה. ועל כן ה'בעל דבר' מתגבר להכשיל את ישראל בזה. והוסיף על דבריו הרה"ג יהושע כץ, כי רמז לכך איש אמו ואביו תיראו עולה בגימטריה כמו "כי עין בעין יראו בשוב ד' ציון" כי כיבוד ומורא אב ואם גורמים קץ הגאולה.

לזכות לבנים

אם תראה רשעים שמזלזלים באביהם ואימם, ואף על פי כן מצליחים, דע

לך כי לרעתם הוא, כדי שיהיה עונשם גדול. ואל תקשה, כמה וכמה מכבדים אב ואם ואין להם בנים, שדברים אלו נעלמים ממנו, וגלויים לפני הבורא, ואין להרהר אחר שאלות אלו וכיוצא בהן, כי הדברים אמת הן, שכל מי שמכבד את אביו ואמו זוכה לבנים, ואותם שאינם זוכים, יש סיבה גלויה לפני הבורא כמדובר. וכן במי שאינו מכבד אב ואם, ויש לו בנים. (ספר חסידים, שמ"ב)

שבניו יהיו צדיקים

כותב ה'פלא יועץ': "ואף אם יכביד אביו עולו עליו, ויצרו מסיתו הסת כפול, יגביר את היצר טוב על היצר הרע, ועול יסבול ולא יבול, ולא יאחר לעשות ככל היוצא מפיו, שמא יקדמנו אחר. ולפום צערא אגרא, ואוכל פרות בעולם הזה שיהיו לו בנים מהוגנים, שאילו לא היה אלא שכר זה, כבר כדאי לו להתייגע בעשרים אצבעותיו כדי לזכות לזה".

סגולת המצווה לאריכות ימים

כתב האור החיים הק' וזה לשונו: למען יאריכון, אמר "יאריכון", שמשמע מעצמם ולא אמר "אאריך ימין", אולי שירצה לומר כי מצווה זו סגולתה היא אריכות ימים מלבד שכרה מה' כי יש מצוות שיש בהם סגולות נפלאות מלבד שכר אשר קבע להם ה', וזו גילה אותה ה'.

במידה שמודד אדם, מודדים לו

וכתב רבנו יצחק אברבנאל: מה שאמרה התורה "למען יאריכון ימין", זו אינה רק הבטחת שכר, אלא לומר לאדם: הלוא אף אתה יאריכון ימין על האדמה וכו' אם אתה תכבד את אביך ואת אמך - אף בניך יכבדו אותך בזקנותך, כי הנה במידה שאדם מודד בה מודדים לו.

שבוודאי ובע"כ
השטן מתאמץ
להכשיל את
ישראל ולהכביד
עליהם מצווה הלז,
יען שזה המצווה
גורם נפילת עשיו
והגאולה השלימה,
כי עשיו הרשע
קיים כיבוד אב ואם
במסירות נפש

1. ישעיהו נ"ו ב' 2. בהסכמה לספר 'כבוד אב ואם' יו"ל ע"י אב"ד אהל מנחם וויטעפסק

כדי שעל ידם ובגללם יזכה לחיי העולם

ההבטחה שעליה הבטיחה התורה הטבה והארכת ימים אינו בעוה"ז השקרי והמקרי, אלא בעולם הנשמות האמיתי והתמידי, **ראוי לכל אחד ואחד ממי שהוא מזרע ישראל הכשרים שיהיו עיני שכלו פקוחות ופתוחות בזו המצווה המופלאה והמסולאה, והיה סחרה ואיתננה קודש לה', כיון שעל ידה ובגללה זוכה האדם לנחל ולירש חיי העולם הבא."**

וממשיך בדבריו החוצבים וכותב, "לכן ראוי לכל אחד ואחד מהנקראים בשם יעקב ובשם ישראל יכנה, לאזור אזור הזריזות במתניו וכו' לכבד אבותיו ולירא הוריו. החלש יאמר גבור אני ויהיה קל כנשר ורץ כצבי לעשות רצון אביו ואמו כדי שעל ידם ובגללם יזכה לחיי העולם. ולעולם ישים אדם עצמו כשור לעול וכחמור למשאו, לשרת אבותיו ולעבדם בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו. ישאל אביו ויגידהו מה שצריך, אמו ותאמר לו מה שחפצה, לא יסור מדבריהם ימין ושמאל ואפילו אומרים לו על שמאל שהוא ימין וימין שהוא שמאל, ובלבד שלא יאמרו לו לעבור על מצווה מן המצוות, ואפילו של דבריהם (מצוות דרבנן. ה.) שבזה ובכל כיוצא בזה אין הבן מחויב לשמוע בקול אבותיו לפי שאבותיו והוא חייבים בכבוד ה'. ולא מן השם הוא זה שידחו דברי האדון מפני דברי העבד ודברי הרב מפני דברי התלמיד, חלילה לנו חולין הוא לנו. וכבר כתבתי לעיל שמענפי הכיבוד הוא שיהא הבן מצוי תמיד אצל אבותיו וישאלם מה צריכים, וימלא רצונם מן הבא בידו, בערב בערב, בבוקר בבוקר."

**ראוי לכל אחד ואחד ממי
שהוא מזרע ישראל הכשרים
שיהיו עיני שכלו פקוחות
ופתוחות בזו המצווה
המופלאה והמסולאה, והיה
סחרה ואיתננה קודש לה', כיון
שעל ידה ובגללה זוכה האדם
לנחל ולירש חיי העולם הבא."**

בנידון האם השכר הוא בעולם הזה או רק לעולם הבא, הגמ' במסכת קידושין¹ מביאה את דברי רבי יעקב, "אין לך כל מצוה ומצוה שכתובה בתורה שמתן שכרה בצדה שאין תחיית המתים תלויה בה. בכיבוד אב ואם כתיב² למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך' בשילוח הקן כתיב³ למען ייטב לך' והארכת ימים', הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות (ויש כאן מצוות כיבוד אב ושילוח הקן) ועלה לבירה ושלח את האם, ונטל את הבנים, ובחזירתו נפל ומת, היכן טובת ימיו של זה והיכן אריכות ימיו של זה, אלא למען ייטב לך לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימיך לעולם שכולו ארוך.

אמנם לדברי המאירי אפילו שיעקר השכר הוא בעוה"ב מכל מקום מעין זה מקבל אף בעולם הזה "כי אכן עיקר שכר המצוות הוא בעולם הבא, ואולם יש גם קצת מפירות של שכר המצווה בעולם הזה, אלא שיש דברים המעכבים את הגמול. לפיכך אל יהרהר האדם כלל בענין "צדיק ורע לו, רשע וטוב לו", אלא ידע האדם שכל מעשיו של ה' יתברך הם במשפט ויושר, ואופני חכמתו נעלמים מאתנו."

ועכ"פ עיקר שכר הזכות הגדולה היא בעולם הבא. ובוודאי שכל שכתבו חז"ל אודות השכר הנשגב של מצווה זו אמת, אלא שהשכר המובטח לעתיד לבוא גדול לאין שיעור ועין לא ראתה וכו' ומן הדין להביא את מה שכתב בספר 'מאה שערים'⁴ לרבינו אליהו ב"ר אלקנה קפשאלי, מגדולי הדור בזמן מרן הבית יוסף. וזה לשונו: כיון שנתבאר בביאור רחב שיעקר

1. קידושין ל"ט: 2. דברים ה' ט"ו 3. שם כ"ב ז' 4. שער פ"ד

קוראים יקרים, גיליון 'הורינו' מופץ בס"ד מדי שבוע בעברית ובאנגלית בעשרות אלפי עותקים וכתובות דוא"ל בא"י, ארה"ב, בלגיה ואנגליה. **רוצים להצטרף לשגרירי 'הורינו' ולפתוח נקודת הפצה באזורכם?** פנו אלינו עכשיו וזכו בכל הברכות האמורות בתורה על מצווה חשובה זו, למען ייטב לך והארכת ימים! כמו כן, ניתן לתרום להוצאות הגיליון לע"נ הוריים ז"ל ולהצלחה בכל משאלות לבכם לטובה ולברכה horeinuorg@gmail.com

לקבלת גיליון הורינו השבועי במייל כתבו לנו "צרפו אותי"
לכתובת horeinuorg@gmail.com

יו"ל ע"י ארגון הורינו העולמי לחיזוק מצוות כיבוד אב ואם | ע"ר 580780617
הכוננת גדולי ישראל

הורינו
הוריים מן הלב